

Ikt. sz.: KOB-41/14-5/2020.

KOB-11/2020. sz. ülés
(KOB-34/2018-2022. sz. ülés)

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés **Kulturális bizottságának**
2020. október 28-án, szerdán, 10 óra 03 perckor
az Országház Apponyi Albert gróf termében (főemelet 58.)
megtartott üléséről

Tartalomjegyzék

<i>Az ülés megnyitása, a határozatképesség megállapítása, a napirend elfogadása</i>	5
<i>A Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről szóló 2018. évi L. törvény végrehajtásáról szóló T/13098. számú törvényjavaslat (Részletes vita a HHSZ 44-45. §-a alapján)</i>	5
<i>A Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény és a Magyar Művészeti Akadémiáról szóló 2011. évi CIX. törvény módosításáról szóló T/11101. számú törvényjavaslat (Döntés képviselői önálló indítvány tárgysorozatba vételéről)</i>	6
<i>Bencsik János előterjesztése</i>	6
<i>Kérdések, hozzászólások</i>	7
<i>Bencsik János reagálása</i>	17
<i>Határozathozatal</i>	20
<i>Az ülés berekesztése</i>	20

Napirendi javaslat

1. A Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről szóló 2018. évi L. törvény végrehajtásáról szóló törvényjavaslat (T/13098. szám)
(Részletes vita a HHSZ 44-45. §-a alapján)
(Vitához kapcsolódó bizottság)
Uniós napirendi pont!
2. A Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény és a Magyar Művészeti Akadémiáról szóló 2011. évi CIX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat (T/11101. szám)
(Bencsik János (független) képviselő önálló indítványa)
(Döntés képviselői önálló indítvány tárgysorozatba vételéről)

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: Dr. Pósan László (Fidesz), a bizottság elnöke

Dr. Kállai Mária (Fidesz), a bizottság alelnöke
L. Simon László (Fidesz), a bizottság alelnöke
Simon Róbert Balázs (Fidesz), a bizottság alelnöke
Dunai Mónika (Fidesz)
Földi László (KDNP)
Dr. Hiller István (MSZP)
Szabó Szabolcs (független)

Helyettesítési megbízást adott

Dr. Hoppál Péter (Fidesz) L. Simon Lászlónak (Fidesz)
Kunhalmi Ágnes (MSZP) dr. Hiller Istvánnak (MSZP)
Demeter Zoltán (Fidesz) dr. Pósan Lászlónak (Fidesz)
Dr. Vinnai Győző (Fidesz) Simon Róbert Balázsnak (Fidesz)

A bizottság titkársága részéről

Dr. Sándor Tamás bizottsági munkatárs

Meghívott(ak)

Hozzászóló(k)

Orcsik Attila főosztályvezető (Pénzügyminisztérium)
Bencsik János (független) országgyűlési képviselő

Megjelent(ek)

Dienes Renáta osztályvezető (Emberi Erőforrások Minisztériuma)

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 03 perc)

Az ülés megnyitása, a határozatképeség megállapítása, a napirend elfogadása

DR. PÓSÁN LÁSZLÓ (Fidesz), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Szép, jó napot kívánok! Tisztelettel köszöntök mindenkit a mai bizottsági ülésünkön.

A jelenléti ív alapján megállapítom, hogy a bizottság határozatképes.

A napirendi javaslatot kiküldtük, erre vonatkozó módosítási szándék nem érkezett, így a napirendről szavazunk. Kérem, aki egyetért a kiküldött napirendi javaslattal, az kézfelemeléssel jelezze! *(Szavazás.)* Egyhangú döntéssel a bizottság a napirendet elfogadta. Köszönöm szépen.

A Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről szóló 2018. évi L. törvény végrehajtásáról szóló T/13098. számú törvényjavaslat (Részletes vita a HHSZ 44-45. §-a alapján)

Soron következik a Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről szóló 2018. évi L. törvény végrehajtásáról szóló T/13098. számú törvényjavaslat részletes vitájának kapcsolódó bizottságként történő lefolytatása.

E rendelkezésre megnyitom a részletes vita első szakaszát, azaz a törvényjavaslatnak a határozati házsabály 44. § (1) bekezdése a)-d) pontjaiban meghatározott szempontok szerinti vizsgálatát.

Köszöntöm az előterjesztő képviselőjében Orcsik Attila főosztályvezető urat és Dienes Renáta osztályvezető asszonyt. Kérdezem, hogy kívánnak-e ebben a vitaszakaszban hozzászólni.

ORCSIK ATTILA (Pénzügyminisztérium): Tisztelettel köszöntöm a bizottságot. Az előterjesztő nevében nyilatkozni szeretnék, hogy a törvényjavaslat megfelel az Alaptörvényből eredő tartalmi és formai követelményeknek, illeszkedik a jogrendszer egységébe, megfelel a nemzetközi jogból és európai uniós jogból eredő kötelezettségeknek, és megfelel a jogalkotás szakmai követelményeinek.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kíván-e a bizottság tagjai közül bárki hozzászólni? *(Senki sem jelentkezik.)* Ilyet nem látok.

Tájékoztatom a bizottság tagjait, hogy a bizottságnak a határozati házsabály 44. § (1) bekezdésében foglaltakkal kapcsolatos megállapításait a bizottság jelentése tartalmazza, így erről döntenünk kell.

Támogatja-e a bizottság, hogy a törvényjavaslat megfelel a határozati házsabály 44. § (1) bekezdésében foglaltaknak? Aki egyetért, kérem, az kézfelemeléssel jelezze! *(Szavazás.)* 9 igen. Aki nem? *(Senki sem jelentkezik.)* Tartózkodás? *(Szavazás.)* 1 tartózkodással a bizottság elfogadta.

Megnyitom a részletes vita második szakaszát, amelyben a módosító javaslatokról kell állást foglalnunk. Tájékoztatom a bizottságot, hogy a javaslatához nem érkezett módosító javaslat, és előzetesen saját bizottsági módosítási szándékra sem érkezett javaslat. Mivel módosítási szándék nincsen, a jegyzőkönyv számára ismertetem, hogy módosító javaslat hiányában a bizottság nem nyújt be részletes vitát lezáró módosító javaslatot. A vita ezen szakaszát lezárom. *(Dr. Hiller István megérkezik az ülésre.)*

Megnyitom a részletes vita utolsó szakaszát, amelyben a bizottságunk dönt a részletes vita lezárásáról és a részletes vitáról szóló jelentés elfogadásáról, benyújtásáról.

Kérdezem a bizottságot, lezárja-e a részletes vitát. Aki ezzel egyetért, kérem, az kézfelemeléssel jelezze! *(Szavazás.)* 9 igen. Aki nem? *(Senki sem jelentkezik.)* Tartózkodás? *(Szavazás.)* 1 tartózkodással a bizottság lezárta a részletes vitát.

Tájékoztatom a bizottság tagjait, hogy a bizottság a részletes vitáról jelentést nyújt be, amely a bizottság korábbi vitaszakaszban meghozott döntéseit tartalmazza.

Ennek megfelelően kérdezem tehát a bizottságot, elfogadja-e a részletes vitáról szóló jelentést, valamint felhatalmazza-e a bizottság elnökét arra, hogy gondoskodjon a bizottság döntéseit összefoglaló jelentés aláírásáról és benyújtásáról. Aki ezzel egyetért, kérem, az kézfelemeléssel jelezze! *(Szavazás.)* 9 igen. Aki nem? *(Senki sem jelentkezik.)* Tartózkodás? *(Szavazás.)* 1 tartózkodással a bizottság elfogadta. Köszönöm szépen.

Köszönöm szépen, osztályvezető asszonynak és fősztályvezető úrnak a megjelenést, a részvételt. Ezen napirendi pontot lezárom.

A Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény és a Magyar Művészeti Akadémiáról szóló 2011. évi CIX. törvény módosításáról szóló T/11101. számú törvényjavaslat (Döntés képviselői önálló indítvány tárgysorozatba vételéről)

Áttérünk az ülésünk 2. napirendi pontjára. Soron következik a T/11101. számú, Bencsik János független képviselő önálló indítványának a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény és a Magyar Művészeti Akadémiáról szóló 2011. évi CIX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat tárgysorozatba-vételi vitája.

Köszöntöm az előterjesztő képviselő urat, és meg is adom a szót Bencsik képviselő úrnak. Parancsoljon!

Bencsik János előterjesztése

BENCSIK JÁNOS (független) előterjesztő: Köszönöm a szót, elnök úr. Nagy tisztelettel köszöntöm a bizottság minden megjelent tagját. Az első az, hogy rögtön egy kérdéssel is fordulnék a bizottság kormánypárti képviselő tagjaihoz, az pedig így szól, hogy: önök szavatartó embernek tartják-e Orbán Viktort? *(L. Simon László: Jaj, hagyjuk már, tényleg!)*

Azért kérdem ezt, mert miniszterelnök úr a szóban forgó beadvány kapcsán még júniusban nekem választ ígért, időt kért, hogy itt a törvényjavaslatban foglalt problémának utánanézzem, és személyesen ígérte meg az Országgyűlés és a nyilvánosság előtt, hogy utána fognak nézni és választ fognak adni. Hát, június óta már jó pár hónap eltelt, és nem kaptam semmiféle visszajelzést ennek kapcsán, úgyhogy abban bízom, hogy esetleg önök közül valaki tud nekem arra választ adni, hogy hogyan fordulhat elő három évtizeddel a rendszerváltozás után az, hogy a Magyar Művészeti Akadémiának és a Magyar Tudományos Akadémiának mindenféle akadály és gond nélkül lehetnek tagjai olyan személyek, akik nemcsak passzív résztvevői, szemlélői voltak a rendszerváltás előtti titkosszolgálati elnyomótevékenységeknek, hanem aktív működtetői.

Ugye, a konkrét ügy, amelynek kapcsán ezt a beadványt benyújtottam, az Xantus Gábor kolozsvári születésű filmrendező volt, aki úgy lehet az MMA rendes tagja, alapító tagja, hogy a hírhedt román titkosrendőrségnek, a Securitaténak volt a besúgója. Én nem tudom azt, hogy amikor ő 2011-ben az MMA tagja lett, akkor ismert volt-e az ő múltja, de azt viszont biztosan tudom, hogy ha a Magyar Művészeti Akadémia hű akar lenni az alapításakor lefektetett szellemiséghez, akkor ez megengedhetetlen.

Én, ugye, levélben fordultam Vashegyi György úrhoz, aki arról tájékoztattott, hogy Xantus Gábor tagsága megfelel a vonatkozó törvényi szabályoknak, tehát nincsen semmilyen olyan törvényi kitétel, amely megakadályozná, hogy ennek a közttestületnek

a tagja legyen. Ha pedig ez így van, akkor ez szerintem nagyon nagy gond. A beadvány, amely önök előtt fekszik, kizárná, hogy mind a Magyar Művészeti Akadémiának, mind a Magyar Tudományos Akadémiának tagja legyen olyan személy, aki aktívan részt vett a diktatúra fenntartásában. Nyilvánvalóan ez önmagában nem orvosolja és nem ad választ arra a történelmi, társadalmi problémakomplexumra, amely arról szól, hogy a rendszerváltás előtt, az állampárti időben aktív vezető szerepet vállaló személyek milyen közszerepet vállalhatnak Magyarországon 2020-ban, de legalább ennek egy szeletét rendezné.

Azt gondolom, egyrészt méltatlan azoknak az embereknek az emlékéhez, akik megszenvedői voltak a kommunista diktatúrának, hogy fontos köztisztviselőkben látják megjeleni azokat a személyeket, akik ennek a diktatúrának a működtetői voltak, és alapvető hitelességi deficit mind az MTA, mind az MMA kapcsán, ha ilyen emberek azok után is pozícióban maradhatnak, hogy a múltjukra fény derült. Itt szeretném kiemelni, hogy Xantus Gábor kapcsán ez nemcsak egy vélelmezett, hanem egy bizonyított tény, tehát ő bizonyított módon a Securitate besúgója volt.

Úgyhogy én nagyon bízom benne, bár sok hiú ábrándot nem akarok kergetni... Ez most már, nem tudom, a tizenvalahányadik törvényjavaslatom, amelyik nem jut el még az országgyűlési vitára sem, mert bizottsági szinten nem kapja meg a támogatást a kormánypárti tagoktól. Arra kérem önöket, hogy ha már le is fogják szavazni, mert vélelmezem, hogy le fogják szavazni ezt az indítványt, röviden indokolják meg, hogy miért nem kerülhet ez a dolog országgyűlési vitára, és kérem, hogy ha már a miniszterelnök úr nem is tartotta a szavát, nem nézett utána és nem adott választ, akkor legalább valaki adjon választ, hogy milyen oka van annak, hogy nem hajlandóak törvényi szinten kizárni annak a lehetőségét, hogy ilyen emberek ilyen tisztségeket láthassanak el. Köszönöm szépen.

Kérdések, hozzászólások

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. Kíván-e a bizottság tagjai közül valaki hozzászólni? *(Jelzésre:)* L. Simon képviselő úr, parancsoljon!

L. SIMON LÁSZLÓ (Fidesz), a bizottság alelnöke: Köszönöm szépen. Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Képviselőtársaim! Először is Bencsik képviselőtársamnak azt szeretném mondani, hogy megkönnyítené az értelmes beszélgetést, a vitát, ha nem így kezdene egy felszólalást, mint ahogy az előbb tette. Az az igazság, hogy ön egy nagyon fontos témát feszeget, ami egy súlyos erkölcsi dilemma, és amivel az elmúlt három évtizedben különböző szinteken és fórumokon, értelmiségi vitákban, történelmi vitákban és parlamenti vitákban is foglalkoztunk, és amire egyébként, valljuk be őszintén, megnyugtató megoldást nem tudtunk adni. Erről van értelme beszélgetni, és tulajdonképpen szembe kell néznünk azzal a dilemmával, hogy egyébként miért nem tudunk az erkölcsileg egyértelmű és tiszta helyzetekre ugyanakkor jogilag korrekt és értékes válaszokat adni.

De ha ön úgy kezdi a hozzászólását, hogy itt lehozza a miniszterelnököt, sőt ezzel is fejezte be, bár a „hazug” szót nem használta, de egyértelművé tette azt, hogy a miniszterelnök úr nem szavatartó ember, és ha ön gyakorlatilag egy olyan politikai irányt ad rögtön a megszólalásának, amit itt hallhattunk az előbbi felszólalásában, akkor az értelmes párbeszédnek az alapját veszítjük el, pedig van értelme erről a kérdéstről beszélni, beszélgetni, még akkor is, ha nekem az a meglátásom, hogy nem fogunk tudni jogilag megnyugtató választ adni, és még erkölcsileg is vannak dilemmák szerintem a kérdés mögött.

Tehát az alapfelvetése szerintem helyes és jogos, és láthatóan három évtizeddel a rendszerváltás után még mindig bennünket szétfeszítő problémáról van szó.

Nevezetesen: azzal az erkölcsi megközelítéssel, hogy Magyarországon közhatalmi szerepben és egyébként meghatározó funkciókban ne legyenek olyanok, akik az állampártnak a kiszolgálói voltak, fogalmazhatnék úgy is, hogy bármelyik diktatúrának a szakértelői voltak, egyet tudunk érteni, én személy szerint maximálisan.

Szívem szerint, lelkem szerint azzal is egyetértenék, hogy a Magyar Művészeti Akadémiának és a Magyar Tudományos Akadémiának ne legyenek olyan tagjai, akik valamikor kommunista diktatúrát kiszolgáló titkosszolgálati tagok vagy besúgók voltak, bár hozzá kell tennem, sosem értettem azt, hogy miért csak ezt emeljük ki. Tehát, mondjuk, az MSZMP KB- vagy PB-tagságot, vagy a KISZ központi bizottsági tagságot miért nem emeli be ön ugyanígy a törvénytervezetébe? Miért vélelmezzük azt, hogy valaki lehet tudós vagy művész úgy, hogy korábban, mondjuk, MSZMP KB- vagy PB-tag volt, és mondjuk, nem lehet, ha titkosszolgálati alkalmazott volt, besúgó volt? Én nem nagyon látok különbséget a diktatúra működtetésének szempontjából az MSZMP KB-tagok és a titkosszolgálati ügynökök között, mind a két funkcióban lévők, már amennyiben a besúgó funkciónak minősül, bármelyikről is beszélünk, mindegyik a diktatúra fenntartója, szakértelője és bizonyos értelemben haszonélvezője is volt. Tehát én azt gondolom, hogy erkölcsi értelemben maga a probléma felvetése jogos.

Ugyanakkor szembe kell néznünk egy nagyon komoly kérdéssel, ez pedig az, hogy az, hogy valaki titkosszolgálati alkalmazott volt vagy MSZMP KB-tag volt, befolyásolja-e az ő tudományos vagy művészi teljesítményét, valaki attól kisebb tudós lesz-e vagy nagyobb tudós, hogy az állampárt kiszolgálója volt. Ez is egyfajta morális kérdés, nem pusztán csak szakmai kérdés.

Tudunk olyanokat mondani, nemcsak Magyarországon, hanem a környező volt szocialista országokban, akik az állampártnak a legkomolyabb pozícióiban ültek, és közben, mondjuk, kiváló kutatóorvosok voltak, vegyészek és a többi. Most természetesen nem Elena Ceaușescu gondolok, akinek a tudományos munkáit mások írták meg, mielőtt félreértjük a dolgokat, és természetesen nem Sztálinra gondolok, akinek a nyelvészeti munkáit mások írták meg, túl azon, hogy ezeknek az értékesége önmagában is vitatható.

Ugyanakkor az is egy régi probléma, ha már a tudománynál tartunk, hogy mi a kritériuma annak, hogy valaki, mondjuk, a Tudományos Akadémiának a tagja tud lenni, vagy kit lehetett megfosztani a tudományos akadémiai tagságtól. Ezt a vitát egyébként lefolytattuk a Hóman-per kapcsán is, szerintem egy nagyon érdekes és termékeny vita volt.

Ajánlom képviselőtársam figyelmébe azt a több mint 600 oldalas dokumentumkötetet, amelyet Ujváry Gábor szerkesztett, a Hóman-per valamennyi dokumentumát, tehát amely az eredeti kommunista koncepciók per dokumentumait tartalmazza, aztán azokat a szakértői véleményeket, amelyek Hómannak például az exhumálásával kapcsolatosan jelentek meg, aztán tartalmazza a fővárosi bíróságnál a perújrafelvétel dokumentumait, a bírói ítélet szöveges indokolását, aztán tartalmazza a tanácsvezető bírónak az utólagos hozzáfűzését, értékelését, tartalmazza az egyik kiváló történészünknek egy remek írását a népbíróságok működéséről, illetve Ujváry Gábornak, a szerkesztőnek a vaskos és alapos Hóman-életrajzát, a probléma történeti körülményeit és mindehhez sok száz nagyon alapos lábjegyzetet a népbírósági ítélethez kapcsolódóan.

Számomra akkor is egy nagyon érdekes kérdés volt az, hogy miután Hómant rehabilitálta jogerősen a Fővárosi Törvényszék, tehát kimondta azt, hogy a népbírósági ítélet jogszerűtlen volt és Hóman nem háborús bűnös, ezek után mégis mi az akadálya annak, amit korábban akadémiai vezetők ígértek meg, sőt Kosáry Domokos korábbi akadémiai elnök személyesen képviselt is, hogy visszaállítsák Hómannak posztumusz az akadémikusi tagságát, hiszen a magyar történettudomány egyik legnagyobb

alakjáról beszélünk és a magyar numizmatikának máig meghatározó jelentőségű tudósáról, a Nemzeti Múzeum egykori főigazgatójáról, nem mellékesen kultuszminiszterről, de az már egy politikai funkció, most a tudósról beszélünk. Az Akadémia mégsem állította vissza Hóman tagságát.

Miközben azt kell mondjam, hogy olyanok, mint a magyar filozófiatörténet erősen vitatható életútú és nem életművű személyiségei, mint Lukács György - és nagyon fontos különbséget tenni a kettő között. Tehát nem az életmű tudományos jelentőségét, a nemzetközi filozófiairodalomban elfoglalt helyét, hanem az életutat említem most itt, a Tanácsköztársaság idején annak a gyilkosságnak a levezénylését, amely Lukács György nevéhez kötődik. Tehát ezek után milyen erkölcsi alapja van annak, hogy Lukács György a Tudományos Akadémia tagjai között szerepel? Nyilván már csak posztumusz lehetne ezt a kérdést rendezni.

De van egy másik dilemma is: azok, akik nem a tudományos teljesítményük révén kerültek az Akadémiára, hanem az emberi nagyságuk és a közéleti szerepük az, amelyik arra predesztinálta őket, hogy akadémikusok legyenek, mondjuk Nagy Imre, a volt mártír miniszterelnök. Nincs olyan tudományos teljesítménye Nagy Imrének, én végigolvastam, ha jól emlékszem, a három kötetben kiadott, összegyűjtött beszédeit és írásait. Már önmagában az is erősen vitatható, és a beszédeknek a nagy részétől is, a mai időkből visszanezve, az embernek néha, próbálok egy jó kifejezést találni, mondjuk, viszket a tenyere, hogy egy miniszterelnöki idézettel éljek. Tehát bizony nagyon súlyos politikai, történelmi és erkölcsi dilemmákat vet fel Nagy Imre számos beszéde és megnyilvánulása, hiszen mégiscsak a beszolgáltatásokért felelős politikai vezető volt, akinek a padláslesöpést köszönhetjük az ötvenes években.

Tehát ha Hóman, a nagy tudós a népbírói ítélet hatályon kívül helyezése után sem méltó arra - most függetlenül attól, hogy miképpen gondolkodunk Hóman politikusi tevékenységéről, tehát most nem erről beszélünk, hanem a tudósi tevékenységéről -, ha Hóman nem lehet a Tudományos Akadémia tagja, akkor Nagy Imre, akinek egyébként a politikusi nagyságát és a mártírságban vállalt, emberileg is hihetetlen, méltányolható szerepét, ami előtt mindig fejet kell hajtunk és amit nagy csodálattal nézünk... Ajánlom figyelmébe miniszterelnök úrnak azt a parlamenti megszólalását, amikor egy jobbkios azonnali kérdésre válaszolt, Nagy Imre személyiségének a megítélését firtató jobbkios megszólalásra válaszolt, szerintem az egy kifejezetten iránymutató megszólalása volt miniszterelnök úrnak, hogy miképpen is gondolkodjunk Nagy Imréről.

Tehát mindezek tükrében szerintem egy jogos kérdés az, hogy Nagy Imre miért a Tudományos Akadémia tagja. Én nem mondom azt, hogy most ezt itt nekünk kell eldönteni, mert az Akadémia tőlünk független szervezet, és az Akadémiának kell ezzel foglalkozni, de nyilvánvalóan jogalkotóként valamilyen módon ezt tudjuk befolyásolni. Ön is erre tesz kísérletet, olyan törvénytervezetet nyújtott be a parlament elé, amelyben tulajdonképpen a Tudományos Akadémia és a Művészeti Akadémia számára szeretne iránymutatást adni, hogy ki lehet a tagjai között és ki nem.

Ha most Ady halálának századik évfordulójára visszagondolok, tisztelt képviselőtársam, talán ön is figyelemmel követte azt a nagyon erős közéleti vitát, amely Ady megítéléséről folyt, történelmi és irodalomtörténelmi cikkek jelentek meg és bulvárcikkek is a magyar sajtóban, amelyek azt firtatták száz évvel Ady halála után, hogy Ady megérdemli-e azt, hogy ilyen kiemelt helye legyen a magyar irodalomtörténetben és a magyar oktatásban, hiszen szabadkőműves volt, hiszen tévelygő személyiség volt, hiszen szenvedélybeteg volt és sorolhatnánk még tovább, tehát emberi szempontból nem emelhető az ifjúság elé példaként. Én erre azt mondtam, hogy nem is abban az értelemben van az ifjúság élére emelve példaként, mint mondjuk, II. János Pál pápa vagy Kalkuttai Szent Teréz, tehát nem az emberi

tartás és az emberi nagyság az, ami Adyt a legnagyobbjaink közé emeli, hanem az a művészi teljesítmény, amelyben nyilvánvalóan benne van az is, hogy a kétkedő, a saját lelkiismeretével küzdő, az önmagával is viaskodó, a saját lelki bajait nagyon nehezen, ugyanakkor összetetten megélő művész miképpen tudja megírni mindezt, és tud másoknak segíteni a saját lelki és szellemi útjukon.

Azt gondolom, ez alapján Ady a magyar költészet legnagyobbjai között van, sőt az egyik legnagyobb magyar költő az elmúlt évszázadokban, ő az, aki a saját hitéért folytatott küzdelmével tud segíteni másoknak megtalálni a hitüket. Ha valaki sziklaszilárdan hisz, és erkölcsi magaslatokban van, az nem biztos, hogy meg tudja fogni azoknak a kezét, akik egyébként ugyanúgy kétkedőek, mint ahogyan Ady volt kétkedő.

Tehát én csak azt szeretném jelezni ezzel a hozzászólással, képviselő úr, hogy az, amit ön itt feszeget, látszólag fekete vagy fehér, azt lehet úgy beállítani, hogy a csúnya fideszesek nem támogatnak és leszavaznak. Nem fogjuk leszavazni, én biztos, hogy tartózkodni fogok, már csak azért is, mert az erkölcsi jellegével, amit ön felvetett, egyetértek, viszont a jogszabályi kidolgozottság enyhén szólva pongyola, mert sok-sok más kérdésre nem ad választ. Illetve azt gondolom, sajnos abban a helyzetben vagyunk 30 évvel a rendszerváltozás után, hogy nem tudjuk ezt a dolgot egzakt módon jogilag megfogni, mert lehet, hogy valaki, mondjuk ki, rossz ember, gazember, elnézést a kifejezésért, szar alak, így mindenki érteni fogja, és mégis zseniális, fantasztikus tudós vagy lehet, hogy mégis fantasztikus művész, sőt az is lehet, hogy művészként azért tudott igazán nagyot alkotni, mert szembenézett a saját gazemberségével.

Tessék elolvasni, képviselőtársam, néhány héttel ezelőtt a Mandinerben írtam Szabó Istvánnak a Zárójelentés című filmjéről. Pont ezt a kérdést feszegetem, hogy vajon Szabó a diktatúra prése alatt miért tudott jobb filmeket csinálni, mint a diktatúra után, és hogy miért álszent és hazug Szabó Istvánnak szerintem a Zárójelentés című, egyébként az egész életútjára, a saját életútjára reflektáló filmje.

Itt még Schmidt Máriával is vitatkoztam a televízióban, amikor Schmidt Mária azt kifogásolta, hogy miért kaphat Szabó filmes életműdíjat, amikor egyébként az állampárt besúgója volt. Azért kaphat, mert nagy rendező, mert Oscar-díjat is kapott, és nem azért kapta az Oscar-díjat, mert egyébként besúgó volt, hanem azért kapta az Oscar-díjat az amerikai filmakadémiától, mert a Mephisto annak az évnek az egyik legjobb filmje volt a világon, sőt a magyar filmtörténetnek az elmúlt fél évszázadban az egyik legjobb filmje, és pont arra a dilemmára mutat rá, ami egyébként Szabónak a saját dilemmája is lehetett, hogy hogyan került valaki közelebb a hatalomhoz úgy, hogy egyébként feladta az erkölcsseit, feladta a hitét és egyébként feladta az emberi tisztaságát vagy legalábbis az emberi tisztaságba vetett hitét és meggyőződését.

Tehát Szabó mint filmes, mint filmrendező megérdemli az elismerést, de mint az állampárt kiszolgálója, mint a saját kortársainak és barátainak a besúgója, úgy nem érdemli meg a méltatást. Tehát ha az lenne a kérdés, hogy adjunk-e neki Szent István-rendet, én határozottan azt mondanám, hogy nem, semmiképpen sem, mert azt az egész életútra adják és nem pusztán az életműre adják.

Úgyhogy erre az erkölcsi dilemmára kéne valamilyen módon feloldást találnunk, és önnek is, képviselőtársam, ezt végiggondolnia, hogy hogyan tudjuk azt kezelni, hogy vannak, akik az állampárt kiszolgálói voltak, és ennek ellenére vagy ettől függetlenül fantasztikus tudományos teljesítménnyel vagy kiváló művészeti teljesítménnyel rendelkeznek, és még hány olyan lehet közöttünk, akikről nem tudjuk, hogy valójában az állampárt besúgói voltak, akikről még majd csak a következő években, évtizedekben fog kiderülni.

Ha már a Securitaténál tartunk - és elnézést kérek, elnök úr, hogy hosszabban beszélek, csak azt gondolom, ez egy súlyos kérdés, amit itt képviselőtársam elénk

hozott -, ha már csak a Securitatéra gondolunk, ott van az erdélyi magyar irodalomnak az egyik legnagyobb alakja, Szilágyi Domokos, bizonyára ön is olvasta a verseit, képviselőtársam. Nem lehet elvitatni, hogy óriási nagy költő volt, hihetetlen volt az életmű, és kiderül, hogy az egyik legaljasabb - aljas, tehát nem arról volt szó, hogy beszervezték, hanem aljas volt - besúgó volt, aki a legaljasabb módon súgott be másokat. Hogy egyébként ez az ő lelkében milyen töréseket okozott - tudjuk, hogy egyébként nagyon komolyakat -, hogy ez hozzájárult-e az ő művészeti teljesítményéhez vagy nem, ezt nem tudom, és most nem is tisztünk ezt itt megvitatni, de egy biztos: attól függetlenül, hogy a Securitate besúgója volt, ő a magyar irodalomtörténetnek egy megkerülhetetlen költője, akiről beszélni fognak még évtizedek meg évszázadok után is, amíg magyarirodalom-oktatás lesz, és amíg a magyar költészetet az újabb és újabb felnövekvő nemzedékek megismerik és megszeretik.

Nagyon-nagyon sok ilyen példát hozhatunk. A távoli időkből már nem nagyon hozunk ilyen példákat, mert nincsen olyan közel hozzánk, mint a diktatúra időszaka. Tehát nem foglalkozunk mi azzal, hogy a XIX. század első felének magyar íróit, művészeit meg tudósait milyen erkölcsi dilemmák feszítették - az irodalomtörténészek igen -, hogy milyen módon viszonyultak a hatalomhoz, hogy ki mennyire volt közel a császári udvarhoz és mennyire volt, mondjuk, a nemzeti függetlenségnek és a nemzeti identitás megerősítésének vagy kibontakozásának a pártján. Ezek ma ilyen történészi, Pósan képviselőtársunk tudna erről sokat beszélni, és irodalomtörténészi viták tárgyát képezik, és nincsen aktuálpolitikai vetületük.

Annak, amit ön felvetett, valóban van aktuálpolitikai vetülete, hiszen itt élnek közöttünk, és ez számunkra fontos, tőlünk lelkileg és szellemileg, zsigerileg nagyon távol álló diktatúrának voltak a kiszolgálói, amivel mi semmilyen módon nem akarunk közösséget vállalni, de mégiscsak a mi múltunknak, mégiscsak a mi közös múltunknak, a mi nemzeti történelmünknek a része. Megkerülhetetlenül itt van és itt is marad, legfeljebb a gyerekeink vagy az unokáink számára olyan történelmi távlatba fog kerülni, mint amilyen távol van tőlünk, mondjuk, József Attila vagy Babits Mihály.

És ha már Babits Mihálynál tartunk, ne felejtse el, hogy itt volt a Tanácsköztársaság századik évfordulója, és micsoda vita volt arról is, hogy Babitsék hogyan lehettek népbiztosok 1919. március 21-ét követően. Azt nem vizsgálták a bírálók, hogy ennek milyen előzményei voltak, milyen mellőzöttség és a többi, és nem írtak arról, hogy utána, 1919 decemberében már miképpen írt Babits arról a 133 napról meg arról, hogy ő hogyan tévedt meg. Az egy nagyon fontos dolog, ahogyan Babits visszaemlékezik a Tanácsköztársaságra nem sok évtized távlatából, hanem még abban az esztendőben.

De mondok önnek más példát, talán közelebb áll önhöz lelkileg. Ott van Szilágyi Dezső. Hát, tessék elolvasni az 1919. május 1-jei cikkeit! Az ember nem is gondolná! Ha innen visszanezünk ezekre a személyekre, nem is hinnénk el, hogy ők egyébként bedőltek a Tanácsköztársaság szlogenjeinek és vezetőinek. Hát, tessék megnézni, hogy Kodálytól Kassáig ki mindenki volt népbiztos, és hogy ezek az emberek egyébként ettől a tévedéstől függetlenül micsoda művészi és egyébként nem egy esetben emberi nagyságról tettek tanúbizonyságot! Hiszen ha nincs Kodály, akkor Rákosiéknak az a kísérlete minden bizonnyal sikerrel zárul, hogy változtassák meg a magyar nemzet himnuszát. Ehhez Kodály emberi nagysága és tartása kellett, azé a Kodályé, akit egyébként 1919 réme ugyanúgy megtévesztett, mint ahogyan megtévesztette Babitsot és még sokan másokat.

Az a különbség, hogy Babits pontosan tudta, viszonylag rövid idő alatt felismerte, hogy minek lett az áldozata, míg mondjuk, a már említett Lukács György egész életében, a diktatúra időszakban is felemelt fejvel élt meghatározó pozícióban, és mindehhez semmit nem tesz hozzá vagy mindennek a negatívumaiból semmit nem

vesz el az, hogy egyébként a Nagy Imre-kormány idején néhány napig hogyan szólalt meg; szerintem abban is sokkal több volt a számítás, mint a meggyőződés. Tehát ne legyen számunkra kérdés, hogy Lukács György a magyar történelemben melyik oldalon foglal helyet, függetlenül a filozófusi nagyságától.

Tehát magyarul: képviselőtársam, csak azt szeretném önnek mondani meg arra szeretném kérni, hogy ezeket a fontos témákat feszegezzük, erre próbáljunk megoldásokat találni; kétlem, hogy mindegyre fogunk tudni jogi megoldást találni. Ebben a kérdésben ne egymás ellenségei legyünk, hanem gondolkodjunk együtt, és ne úgy állítsuk be, hogy valaki megszavazta, valaki nem szavazta meg. Én emlékszem Schiffer András képviselőtársunknak a két ciklussal ezelőtti előterjesztésére, amely az ügynökkérdéssel kapcsolatos volt, Gulyás Gergely meg én meg talán még valaki, hárman szavaztuk meg a frakcióból. A mai napig azt gondolom, helyesen tettük, hogy azt megszavaztuk, ugyanakkor azt is megértettem, hogy miért nem tudjuk megoldani erkölcsi értelemben ennek a kérdésnek a maradéktalan rendezését, és hogy miért kellett abba az irányba mennünk, amit a lengyel barátainktól vettünk mintaként, aminek az eredménye a Nemzeti Emlékezet Bizottságának a megszületése volt.

Zárógondolat: az e heti Mandinerben arról írok, tisztelt képviselőtársam, hogy 30 évvel a rendszerváltozás után elfogadhatatlan az, hogy még vannak Leninről elnevezett közterületek. És nem arra gondolok, amit a győri polgármester úr megtett, hogy levette a Baross utcáról az ott maradt Lenin-névtáblát, mert az már rég Baross utca, hanem arra, hogy vannak olyan utcák, amelyeket a mai napig Leninről neveznek el. Ezzel kapcsolatban egy törvénytervezetet is elkészítettünk Halász János és Nacsa Lőrinc képviselőtársammal, reméljük, hogy jövő héten be is nyújtjuk a Ház elé, hogy ezt a kérdést rendezzük.

Ez sem egy egyszerű dolog, és azért mondom ezt itt el most önnek, mert abban az esetben, ha valaki háborús bűnös, akkor könnyen meg tudjuk fogni: háborús bűnösről nem lehet elnevezni közterületet. Ha viszont olyan személyekre nézünk, mint amilyen Lenin is volt, akiket semmilyen nemzetközi ítélőszék nem minősített háborús bűnösnek, akkor végül is ki mondhatja meg, hogy lehet-e róla elnevezni utcát vagy nem lehet róla elnevezni utcát? Szálasiról könnyű elmondani, hogy nem lehet róla utcát elnevezni meg sok-sok gazemberről, de Leninről mi alapján?

Mi azt javasoljuk, hogy itt például, ilyen kérdésekben a Nemzeti Emlékezet Bizottsága - amelynek a tagjai már eleve nem lehetnek érintettek egyetlen diktatúrában sem, a születésüknél fogva sem, hiszen az 1972-ben vagy az után születettek lehetnek csak a kétharmaddal elfogadott törvény értelmében a Nemzeti Emlékezet Bizottságának a tagjai, hiszen ők azok, akik a rendszerváltozáskor vagy az után váltak nagykorúvá, tehát a korukból következően sem lehetett funkciójuk a kommunizmus időszakában - hozzon iránymutató döntést. Ha a Nemzeti Emlékezet Bizottsága határozatában azt mondja, hogy Leninről nem lehet elnevezni utcát, akkor ne legyen Lenin utca Magyarországon.

Bízom benne, hogy ezt a törvényt be tudjuk hozni a Ház elé, meg tudjuk vitatni, tudunk róla szavazni, abban is reménykedem, hogy képviselőtársam is támogatni fogja ezt a törvényjavaslatot, és ha esetleg ez átmegy a Házon, akkor a Nemzeti Emlékezet Bizottsága ebben tényleg hatékonyan fog tudni fellépni, és az önkormányzatokkal együttműködve az utcaneveket megváltoztatni.

Szóval, a probléma nagyon összetett. Meg is köszönöm a kormánypárti képviselők nevében, hogy ön ezt a kérdést feszegeti, hogy ezt élénk hozta. Kérem, fogadja el és értse meg, hogy nem tudunk igennel szavazni, mert ez így nem jó, amit ön leírt, az jogilag nincs rendben, ráadásul van egy szakmai-erkölcsi dilemma is, hogy attól még valaki lehet jó tudós és lehet a tudótestületnek a tagja, hogy besúgó volt, sajnos ez a helyzet.

Még egy példát mondok: olimpiai bajnok is lehet. Ha egy olimpiai bajnokról kiderül, hogy III/III-as ügynök volt, nem szólítjuk fel a Nemzetközi Olimpiai Bizottságot, hogy vegye el tőle az olimpiai bajnoki címét. Nem fogja elvenni, mert azt a sportteljesítménye alapján kapta, de ettől még lehet, hogy egy utolsó gazember volt, aki közben adatokat gyűjtött az edzőtáborban a saját sportolótársairól. Tudunk erre is példát mondani, tisztelt képviselőtársam, ahogyan tudunk a sport más területéről is ilyen példákat hozni.

Tehát kérem, fogadja el, hogy ezt nem tudjuk igennel támogatni, ugyanakkor nem fogunk nemmel szavazni mi, kormánypárti képviselők, mert az ön felvetésének erkölcsi irányával és létjogosultságával azonosulni tudunk. És arra is kérjük, hogy az értékes és értelmes párbeszéd érdekében az ilyen személyeskedő, a miniszterelnököt piszkáló vagy itt gyalázó megjegyzéseket mellőzzük, mert akkor nem fogunk tudni értelmesen beszélni. Én most szándékosan elkerültem, hogy személyeskedően válaszoljak önnek, próbáltam a tárgynál maradni. Köszönöm szépen a figyelmüket.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kérdezem a bizottság tagjait, hogy kíván-e bárki hozzászólni. *(Jelzésre:)* Szabó Szabolcs képviselő úr, parancsoljon!

SZABÓ SZABOLCS (független): Köszönöm szépen. L. Simon László sok mindent elmondott, amit terveztem, úgyhogy sokkal rövidebb leszek.

Bár szűken nem tartozik a témához, de már a képviselő úr felvetette, hogy itt a közterületek elnevezése meg mindenféle ilyen intézmények elnevezése kapcsán, ha én jól emlékszem a törvényre, az MTA az illetékes jelen pillanatban, és hozott is ezzel kapcsolatban már számtalan döntést. Ha jól emlékszem, három kategóriába szokták sorolni: van, akit lehet használni, van, aki nem tiltott, és van, akire azt mondják, hogy nem. *(L. Simon László: Nincs!)* Tehát ez törvényileg egyébként rendezett, és az MTA ilyeneket szokott hozni szerintem.

De ami az előterjesztést illeti, én magam sem értek egyet azzal, hogy a tudományos vagy művészi tevékenységet ilyen szinten mossuk össze azzal, én úgy fogalmaznék finomabban, hogy mondjuk, emberi minőségét tekintve mennyire volt gyenge vagy nem gyenge az adott illető, vagy milyen politikai tevékenység kötődik az ő nevéhez, milyen politikai döntések kötődnek az ő nevéhez, vagy éppen együttműködött az állambiztonsági szolgálatokkal. Mint ahogy láttunk már példát Magyarországon arra, hogy politikai okokból avatkoztak be, mondjuk, az MTA ügyeibe, amikor, ugye, átszervezésre hivatkozva a kommunisták kiraktak, hogy a másik irányból is megközelítsük ezt a dolgot, nagyon jó tudósokat, akik tényleg feddhetetlen múlttal meg személyiséggel rendelkeztek, pusztán politikai okokból.

Hogy a saját szakterületemről hozzak példát: Mendöl Tibort, a magyar társadalomföldrajz meghatározó alakját zokszó nélkül rakták ki, és csak a nyolcvanas évek legvégén rehabilitálták. De az, hogy egyébként ennek következtében ő az ötvenes években meg aztán még amíg élt, a hatvanas évek elején már nem tudott olyan minőségű munkát végezni, meg egyébként ennek következtében ő alkoholista lett meg halálra itta magát, egy konkrét veszteség volt már egyértelműen a magyar tudománynak. Szóval, én ezt nem tartom jó iránynak sem a tudomány, sem a művészet terén.

De hogy egy másik példát is hozzak, Tar Sándor neve itt még nem hangzott el. És ez felveti a kérdést egyébként, hogy akkor hogyan vesszük azt figyelembe, hogy valakit konkrétan megszaroltak például abban, hogy besúgó legyen. És ugye, itt van Tar Sándor, aki az én megítélésem szerint, nem mintha ez túl sokat számítana, de azért elmondom, szerintem a XX. század második felének az egyik legmeghatározóbb írója. Tehát ha csak A mi utcánk című kötetet előveszi az ember, azt szerintem az őt

legfontosabb könyv közé ott a nyolcvanas-kilencvenes években simán fel lehetne tenni a polcra, és akkor most ilyen kvalitású embereket is elparentálnánk egy ilyen típusú, nagyon sematikus megközelítéssel.

Szóval, igazából én sem tudom támogatni ebben a formában. Ha valaki engem megkérdez arról, hogy hogyan kell ezt az ügyet rendezni, akkor szerintem úgy kell rendezni, hogy egyszerűen nyilvánosságra kéne már hozni ezeket az adatokat egyértelműen, legyen teljesen nyilvános, hogy ki volt ügynök, besúgó; ezt valószínűleg meg kellett volna tenni egyébként már évtizedekkel ezelőtt. De az nem megoldás, hogy egy ilyen kiterjesztett lusztrációt alkalmazunk, főleg nem három évtizeddel a rendszerváltozás után.

Az egy más kérdés, hogy annak idején a politikai szerepvállalás esetében kellett volna vagy sem ezt alkalmazni, de ezen már rég túl vagyunk, ez 2020-ban nem is kérdés, itt kifejezetten tudományos meg művészi teljesítményről van szó. Mondom, ez itt azért is érdekes, önmagában az erkölcsi kérdéseken túl, mert ha valakit kirekeszt magából a tudományos vagy művészi közösség olyan szinten, hogy a törvény erejénél fogva onnan kirakják, az a nap végén konkrét veszteséget eredményez a művészetnek meg a tudománynak, ami semmiféleképpen nem jó. Tehát azért, mert mondjuk, valaki emberileg gyenge volt, azért hagyjuk, hogy tudósként dolgozhasson, aztán meg majd megkapja a magáét az egyéb más fórumokon. Nyilván számot kell adni arról, hogy ő miért viselkedett úgy, de tudósként, művészként szerintem hagyni kellene dolgozni.

Úgyhogy én is hasonlóképpen fogok szavazni, mint amit L. Simon László is említett, én ezt nem tudom támogatni. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. Kíván-e még valaki hozzászólni? *(Jelzésre:)* Parancsoljon, képviselő úr!

L. SIMON LÁSZLÓ (Fidesz), a bizottság alelnöke: Csak egyetlenegy mondatot Szabó Szabolcs képviselőtársamnak. Ha bejön a parlament elé az utcanevekkel vagy közterületekkel kapcsolatos törvényjavaslatunk, akkor majd ezt a vitát úgyis lefolytatjuk, de sajnos a Tudományos Akadémiának sincsen döntési jogköre, véleményezési jogköre van. És ezt egyébként ilyen legitimációs célzattal szokták kikérni: vagy azért, hogy a vélemény mögé lehessen elbújni, hogy lám, lám, a Tudományos Akadémia sem javasolja, vagy azt lehet mondani, hogy lám, lám, a Tudományos Akadémia is javasolja.

Én ennél többet gondolnék az önkormányzati törvénybe beleírni, tehát hogy konkrétan legyen bizonyos nevek esetében felülvizsgálat határidővel, és ebben a kérdésben a Nemzeti Emlékezet Bizottsága legyen döntő helyzetben, tehát amit ő dönt, az kötelező érvényű legyen, ne úgy, mint az Akadémia esetében, hogy véleményezési jog van. Ugyanakkor azt is beleírtuk a törvényjavaslatba - bár nem akarom most itt már a mi törvényjavaslatunkat megtárgyalni -, hogy ki kell kérni a három fontos szervezetnek is a véleményét ebben a kérdésben.

Tar Sándor dolgában egyetértünk, én is szóba akartam hozni, mert egy nagyon nagy tragédiája is a rendszerváltozás utáni eseményeknek. Azt gondolom, hogy ennek az egész folyamatnak a megértéséhez sok-sok értékes művet érdemes elolvasni és megnézni. Gondolom, A fizikusok című drámát Bencsik képviselőtársam is olvasta annak idején a középiskolában, amelyik azt az erkölcsi dilemmát járja körül, hogy a tudósoknak meddig van felelősségük és meddig nincsen felelősségük, és hogy a tudományt lehet-e olyan dolgok szolgálatába állítani, amelyek egyébként erkölcsileg megkérdőjelezhetőek. Ezzel a problémával nagyon régóta szembesül az emberiség, de a XX. század felerősítette, tehát azért a tömegpusztító fegyverek sem maguktól jönnek

létre, hanem kiváló tudósok - a kiválót most nem az emberi minőségükre, hanem a szakmai teljesítményükre értem - alkotják meg őket.

Talán emlékszik képviselőtársam a Gemkapocs akció néven elhíresült amerikai titkosszolgálati akcióra, ami arról szólt, hogy a második világháborús náci tudósokat, akik az amerikai hadtudomány szolgálatába állíthatók voltak, minden gond nélkül elvitték az Egyesült Államokba. Tehát ilyen Wernher von Braun-féle zsenik egyébként az Egyesült Államokban kötöttek ki mindenféle fedősztorikkal és fedőnevekkel, és az akció azért kapta a Gemkapocs akció nevet, mert amelyik akták fedelére gémpapírt raktak, azokat kellett kimenekíteni a náci Németországból. Tehát azt kell hogy mondjam, egy demokratikus hatalomnak sem voltak morális aggályai a tekintetben, hogy egyébként ezek a tudósok a náci ideológiát és hatalmat szolgálták. Ugye, Wernher von Brauntól mindenki a csodafegyvert várta, amellyel megfordíthatják a háború kimenetelét, és azt Wernher von Braun hitteltette, hittelt dolgozott ezen a fegyverkezési programon, nem pusztán csak kiszolgáltatta a hatalmat. Nem árt, ha ezt tudjuk.

És még egy: én mindig ajánlom mindenkinek A mások élete, Das Leben der Anderen című kiváló német filmet, amelyet egyébként, ha jól emlékszem, egy velem egyidős, tehát most 48 éves német rendező rendezett. Ezt a filmet másfél évtizeddel ezelőtt mutatták be vagy nem is tudom pontosan, mikor, tehát akkor a harmincas évei elején lévő fiatal rendezőről beszélünk, aki felnőttként nem élhette meg a diktatúrát.

Mindenesetre azt, hogy mennyire bonyolult volt a Stasi működése... Arra reflektálok, amit Szabó Szabolcs képviselőtársam is mondott, hogy mi van azokkal, akiket megzsaroltak, mi van azokkal, akik aláírtak és soha nem jelentettek, mint Csurka István, akiről levették a keresztvizet, és folyamatosan próbálták összemenni azokkal, akik egyébként valóságosan és rosszindulatúan jelentettek. Bocsánat, de Csurka István soha az életben senkiről nem jelentett, mindig ellenállt az állampárt és a titkosszolgálat nyomásának. Mondjuk, Szabó Istvánról ugyanezt nem tudjuk elmondani, és sokan másokról még nem tudjuk ezt elmondani. Mégis a probléma összetettségét láthatjuk ebből is, hogy valóban vannak olyanok, akiket megzsaroltak, vannak olyanok, akiket megfélemlítettek, és akiknek nemcsak a szájába dugtak pisztolyt meg a fejére csöpögtettek az Andrassy út 60.-ban vagy máshol vizet, hanem adott esetben a gyerekek, a feleségük életével zsarolták őket.

Tehát ez egy nagyon bonyolult és összetett dolog, amit nem azért mondok el, mert bármilyen módon erkölcsi értelemben fel akarnám menteni azokat, akik miatt ön egyébként joggal próbálkozik valamiféle lusztrációs jellegű törvényjavaslattal, de mégsem fog ez így működni, ez a baj. És hogy mennyire összetett probléma, azért mondom, hogy érdemes megnézni ezt a filmet is, ha még nem látta a képviselőtársam, mert nemcsak a Stasiról szól, hanem arról a módszerről is, ahogyan a németek a problémát kezelték, és szerintem egyébként jobban kezelték a teljes aktanyilvánossággal, mint mi, még akkor is, ha benne volt az a csapdahelyzet, hogy nem mindenhol azt tudták meg a németek, ami az igazság volt, hiszen ott is nagyon sok dezinformációt végzett el a titkosszolgálat.

Úgyhogy kérem képviselőtársamat, méltányolja azt, hogy nem szavazunk nemmel, és fogadja el azt, hogy a probléma összetettsége miatt fogunk tartózkodni.

ELNÖK: Köszönöm. Kíván valaki még hozzászólni? *(Senki sem jelentkezik.)* Akkor engedtessek meg, hogy néhány nagyon rövid megjegyzést tegyek még, nem vitatván mindazokat, amiket az előbb a képviselőtársaim elmondtak.

Az egyik fontos dolog az, és én szigorúan csak a jogi területnél maradnék most per pillanat, hogy az előterjesztés, a javaslat azt mondja, hogy olyanokat kellene kizárni az MTA vagy az MMA tagjai közül, akiknek valamiféle politikai tevékenysége a diktatúra fenntartását szolgáltatta. Én arra szeretném felhívni a figyelmet, erről már

beszélte L. Simon képviselő úr is, érintette Szabó Szabolcs képviselő úr is, hogyha valakiket megfosztottak ezektől a tagságoktól anno, az egy politikai döntés volt, mondjuk ki világosan, az egy diktatúrának a módszertana volt. Amit ön most javasol, az gyakorlatilag ugyanez: egy diktatórikus módszertant kérne most, hogy X. Y.-t, W. Z.-t innen és innen, abból a tagsági körből vegyünk ki, függetlenül attól, hogy most ez mennyire megalapozott vagy mennyire nem megalapozott, és függetlenül attól, hogy milyen erkölcsi dilemmák vannak vagy nincsenek. Azt gondolom, jogilag ez egy jogállamban nem tartható, egész egyszerűen nem tartható.

Ha körüljárnánk alaposan mind a két törvényt, hogy mit és hogyan kellene változtatni, akkor pedig ön is belátná, ha vette volna a fáradságot, hogy megnézze pontosan az Akadémiákra vonatkozó törvényeket, hogy ez nem egyszerűen két mondat, hanem ez jó néhány paragrafust és bekezdést érintő, teljes átdolgozást igénylő dolog lenne. Csak egy kiragadott példát hadd mondjak: a Magyar Tudományos Akadémia törvény által meghatározott feladatkörei között szerepel, hogy a magyar tudományosság egészére vonatkozóan legyen átfogó képe, annak valamiféle képvisellete, szervezője, koordinálója és így tovább, és így tovább. Ebből az is következik, hogy a köztestületi tagság, amire ön azt mondja, hogy köztestületnek ne lehessen tagja, ma jogilag úgy van szabályozva, hogy aki tudományos minősítést szerzett, az gyakorlatilag az Akadémia köztestületi tagja lehet. Ez egyszerűen csak egy kérvény, és a kérvényt automatikusan kipipálják.

Hát, ezzel lényegében ön egy olyan típusú jogi helyzetet teremtene, ami feloldhatatlan dilemmát okozna, vagy akkor azt kellett volna mondani, hogy kérem szépen, ehhez is hozzányúlunk, és módosítjuk a köztestületi tagságra vonatkozó feltételrendszereket. És akkor nem sorolom még tovább, hogy mi mindenhez kellene hozzányúlni ahhoz, hogy azt a szándékot, amelynek egyébként a morális oldalát itt senki nem vonta kétségbe, és annak az erkölcsi igazságtartalmára vonatkozó jó szándékot se vonta senki kétségbe, kivitelezni lehessen. Hogy is mondjam, nem elég egy kívánságot megfogalmazni, ahhoz egy kicsit dolgozni kellene, hogy hogyan és mint nézne ki, mondjuk, az a jogszabály, amely ezt tisztázná és rendezné.

És azt is pontosítani kellene, hogy mit értünk azon, hogy ki az, aki részt vett aktívan egy diktatúra fenntartásában. L. Simon képviselő úr valóban említette, hogy mi van azokkal, akiknek hivatalból ez elvárás volt. Hadd mondjak egy egyszerű példát! Ormos Mária egyébként szerintem kiváló történész, de mégiscsak egy olyan rendszerben egy olyan komoly, meghatározó, döntéshozatali poszton volt, amelyre nyugodtan lehet mondani azt is, hogy fenntartója volt a rendszernek, de kétségbe vonni egyébként azt a tudományos teljesítményt, amit ő pedig a másik oldalon letett az asztalra, az megint csak egy meredek dolog lenne, és a kettőt összekapcsolni, hogy is mondjam, kicsit merész.

Még egy dolgot szeretnék ideidézni. Az egész javaslattal a magyarországi civil világnak az összes szabályozását át kellene írni, hiszen ön ezzel most azt mondja, hogy egy tudótestület vagy egy művészeti testület, ha úgy tetszik, egy egyesület a saját tagságáról ne dönthessen, kívülről mondja meg más, hogy milyen jogszabályok és feltételek mentén kell ezt megcselekedni. Innentől kezdve ez minden más civil szervezetre, magyarországi egyesületre és így tovább irányadó lehetne, és szerintem ezek veszélyes területek. Tehát ezért kell alaposan átgondolni mindent és mindennek a lecsapódását, hogy mi mivel jár, milyen következményei lehetnek.

Úgyhogy azt tudom mondani, hogy mi tartózkodni fogunk a tárgysorozatba vétel apropóján, érzékelvén azt a szándékot, amit ön megfogalmaz, annak helyességét nem vitatván, ám a megoldást nem tartjuk jónak.

Ha nincs további képviselői észrevétel, akkor megadom a szót viszonyválaszra a képviselő úrnak. Parancsoljon!

Bencsik János reagálása

BENCSIK JÁNOS (független) előterjesztő: Köszönöm szépen, elnök úr. Engedjék meg, hogy megköszönjem mindannyiuknak, akik hozzászóltak, Szabó Szabolcs képviselőtársamnak, Pósnak elnök úrnak, L. Simon László alelnök úrnak, hogy érdemben tudtunk foglalkozni ezzel a törvényjavaslattal. Politikailag olyan időket élünk, hogy örülni kell minden érdemi vitának, ami akár a plenáris ülés falain belül, akár bizottsági szinten zajlik, és egyébként általánosságban azt gondolom, hogy sokkal inkább szükség lenne hasonló társadalmi, politikai, közügyi viták lefolytatására. Én örülök annak, hogy nem politikai sárdobálássá fajult ez a vita, és a magam részéről sem szeretném ezt ilyen mederbe terelni. Úgyhogy engedjék meg, hogy nem az elhangzottak sorrendjében, hanem visszafelé reagáljak minden észrevételre, mert azt gondolom, nagyon fontos észrevételek voltak és vitára ingerlőek.

Pósnak elnök úrnak azt tudom mondani, hogy vettük a fáradságot, és alaposan átnéztük mind a két törvényt. Pontosan azért fogalmaztunk úgy, és úgy illesztettük a vonatkozó paragrafusokhoz ezeket a toldásokat, hogy minden egyes törvény logikájához, felépítéséhez és szóhasználatához, fogalmi keretéhez tartozó betoldást tettünk. Én azt el tudom fogadni, hogy ez nem teljes körű, és el tudom azt fogadni, hogy ezek a betoldások kinyitnak esetleg jogilag olyan kapukat, amelyeket újra kell gondolni vagy újra kell tárgyalni.

Azt tudom erre mondani, hogy ha ez valóban így van, akkor adjanak be ehhez saját módosító javaslatokat. Hát, most nem arról van szó, hogy ezt a törvényjavaslatot ebben a formában mi el tudnánk fogadni, hiszen a bizottságnak erre nincsen jogosítványa, pusztán arról van szó, hogy ezt a kérdést tartjuk annyira fontosnak, és az elhangzott hozzászólások alapján azt szűrtem le, hogy mindannyian tartjuk annyira fontosnak, közvitára érdemesnek, hogy megadhassuk annak a lehetőségét, hogy mind a kormánypártok, mind az ellenzéki pártok ehhez a javaslatához meg tudják tenni a saját módosító javaslataikat. Ha azt mondják, hogy ez pongyolán van megfogalmazva, nem jól van megfogalmazva, nincsen kellőképpen körülbástyázva jogilag, akkor szabad a lehetősége annak, hogy egyéni módosító indítványokban vagy bizottsági módosító indítványokban ezt a törvényjavaslatot jogilag jobban alátámasszuk, körülbástyázzuk. Azt gondolom egyébként, én itt inkább azt érzem, hogy nem is a jóakarát, hanem talán a politikai szándék hiányzik ahhoz, hogy ezt a kérdést jogszabályi szinten szabályozzuk, és másodlagosnak érzem itt a jogi aggályokat, azzal együtt is, hogy elismerem, valóban lehetnek ilyenek.

Szabó Szabolcs képviselőtársamnak szeretném jelezni, hogy nem arról van szó, hogy valakit az emberi minősége vagy főképp a politikai nézetei miatt szeretnénk diszkriminálni. Tehát arról van szó, hogy az olyan embereknek, akik emberi életet és családokat tettek tönkre, szeretnénk azt a lehetőséget kizárni, hogy ezek az emberek magas, köztisztviselésben álló köztisztviségeket viseljenek. Nem olyan emberekről beszélünk, akiket zsaroltak, hanem olyan emberekről, akik önként vállalták, hazafias alapon vállalták, hogy az aktív elnyomásban részt vesznek. Ez nagyon egyszerű, idézőjelben: tehát megfelelő bizonyítási eljárás után világosan lehet tudni, hogy ki volt az, aki kényszer hatására és ki volt az, aki önként vállalta ezt.

Elhangzott egy olyan, hogy hagyni kellene dolgozni ezeket az embereket. Senki nem mondta, hogy ne hagyjuk dolgozni ezeket az embereket, tehát nem egyfajta jakobinus eljárásról lenne szó, hogy eltiltjuk ezeket az embereket attól, hogy a további életpályájukat, tudományos tevékenységüket folytassák vagy művészeti tevékenységet folytassanak. Nem szeretnénk diktatórikus eszközökkel ezeket az embereket megfosztani a szabadságuktól vagy attól, hogy folytathassanak a továbbiakban is tudományos, művészeti tevékenységet, csupán azt szeretnénk, ha ezen

tevékenységüket nem egy kiemelt köztestületnek az élén végezhetnék; ez a két dolog nagyon-nagyon más.

Az államszocializmus alatt, aki politikai nézetei miatt nem volt rendszerkonform, az nem folytathatott ilyen tevékenységet, nem publikálhatott, nem kutathatott szabadon. Erről szó sincs, tehát alapvetően hamisnak érzem az összevetést, és azt, hogy itt diktatórikus eszközökről lenne szó. Teljesen más az, hogy valakit korlátozunk-e az alapvető kutatási, művészeti szabadságában, vagy azt, hogy ezt az ember piederasztálra emeljük és példaképként tesszük a társadalom elé.

L. Simon László alelnök úrra reagálva: ez egy nagyon-nagyon összetett vita, és nem is venném magamnak a bátorságot, és nem is szeretném, ha politikusként adott kutatóknak a tudományos teljesítményét és művészeti teljesítményét megpróbálnánk korlátozni vagy a saját politikai nézeteik alapján őket rangsorolni. Azt gondolom, hogy mind a Lukács György körüli szoborvita, vagy akár gondolhatunk itt a Nyíró József újratemetése kapcsán kialakult társadalmi vitára, mind az összes ilyen társadalmilag megosztó, régi történelmi sebeket feltépő esetek kapcsán annak a híve vagyok, hogy külön kell választani az életrajzot és az életutat. Annak a híve vagyok, amit alelnök úr is mondott, hogy el kell ismernünk akár Nyíró József, akár Lukács György, akár mások kapcsán az egyéni teljesítményt, a tudományos, művészeti tevékenységet, és külön kell választanunk ezt az adott személynek a politikai nézeteitől, életútjától, emberi minőségétől, és igenis el lehet ismerni, nem kell indexre tenni, és főleg nem kell betiltani vagy elhallgatni, az irodalom- vagy a történelemkönyvekből kivenni, vagy azokat megfosztani ezeknek a már nem élő, egyébként nagyon nagy tudományos, művészeti tevékenységet kifejtő embereknek a hagyatékától, nem kell történelmet hamisítani.

Nekünk nem feladatunk eldönteni egyébként Ady Endre vagy Lukács György, vagy Nyíró József emberi kvalitásait vagy a politikai nézeteit, amiről meglehet a saját magunk véleménye, és lehet mással róla vitát folytatni, nem szabad, hogy ez befolyásolja az ő történelmi, kulturális panteonban elfoglalt helyüket. Én ezzel messzemenőig egyetértek, de itt mégiscsak arról van szó, tisztelt kormánypárti képviselőtársak, hogy önök létrehoztak 2010 után, a kétharmados győzelem után egy szervezetet az MMA, a Magyar Művészeti Akadémia képében, és önök ennek az alapító tagjai közé nemcsak olyan embereket emeltek be, feltételezem én, akik egyébként saját teljesítményük alapján erre jogosultak, hanem akik egyfajta példával is tudnak szolgálni, és tudják fémjelezni azt a fajta szellemi, eszmei tartást, minőséget, amit önök egyébként keresztény, demokrata és nemzeti meggyőződésből vagy hitből érdemesnek, követendőnek és elismerendőnek tartanak.

És azért, bocsássanak meg, most visszatérek Xantus Gáborra. Itt nem egy ikonikus filmrendezőről beszélünk, nem egy fantasztikus művészeti teljesítményt nyújtó emberről beszélünk, én ennek az embernek a nevével nem is találkoztam egyébként addig. Lehet, hogy ennek az én tájékozatlanságom az oka, de azt gondolom, hogy nem egy olyan személyről van szó, aki egyébként egy akkora fantasztikus tudományos vagy művészeti teljesítményt tett le az asztalra, hogy mindenképpen helye lenne egy ilyen intézményben, ezért ezt nem tartom érvnek. Nem egy Lukács Györgyről, Nyíró Józsefről beszélünk Xantus Gábor esetében, ezt azért szögezzük le!

A másik érv, amit nem tudok elfogadni, illetve el tudnám fogadni, csak... Bocsássanak meg, és nem akarok politikai vitákat megnyitni, tehát nem politikai sárdobálásba akarok kezdeni, de muszáj, nem tudom nem megjegyezni, hogy L. Simon László képviselőtársam azt mondta, hogy az Akadémia független intézmény, ezért nem elvárható, hogy a politika beleavatkozzon. Ez egy legitim és jogos érv lenne, de pontosan az akadémiai kutatóhálózatoknak a kiszervezése kapcsán láttuk azt, hogy ha van kormányzati akarat és szándék, akkor ezeken a jogi aggályokon nagyon könnyen át

tudnak ugrani. Tehát ez egy jogos érv lenne, de ebből a szempontból, pont azért, mert a nem is olyan távoli múltban, a közelmúltban láthattunk arra példát, hogy ezt az érvet félre tudják tenni, most ezt szintén nem tudom itt elfogadni.

Nem szeretném és nem is tudom megválaszolni azt a nagy társadalmi vitát, ami az egyéni teljesítmény és az emberi minőség szétválasztása kapcsán itt most felmerült, és nem is gondolom azt, hogy nekünk, politikusoknak lenne a dolgunk ezt a distinkciót megtenni. Én pusztán egy dolgot szeretnék leszögezni vagy ajánlanék további vita kapcsán az önök figyelmébe: azt gondolom, nagyon nem mindegy az, hogy a mindenkori magyar állam és a mindenkori magyar államnak a különböző intézményrendszerei - és itt az intézményrendszert nagyon tágan értem, tehát beleérttem akár az uniós támogatások által finanszírozott kutatói ösztöndíjakat, pályázatokat, állami kitüntetések, közintézményeket, kiadókat, tehát most a legeslegszélesebben, a legtágabban értelmezve a mindenkori magyar állam intézményrendszerét - minden tudományos és művészeti teljesítményt nyújtó embernek biztosítják-e a szabad kutatás, alkotás, publikálás, megjelenés lehetőségét; ez egy dolog.

És hogy hol húzzuk meg a határt? Ott, hogy ezeket az embereket nagyon fontos köztisztviselőkbe emeljük, illetve ott megtartjuk akkor is, ha az életpályájuk azon szempontrendszer szerint - és itt ez különösen az MMA tekintetében igaz, nem az MTA tekintetében -, amelyek nemcsak az egyéni teljesítményt, hanem az emberi minőséget és az emberi példamutatást, életutat is figyelembe veszik, piederstálra emeli őket. Szerintem nagyon-nagyon fontos ezt a distinkciót megtenni, szétválasztani, és igenis azt gondolom, hogy a mindenkori magyar állam által fenntartott, finanszírozott, példaként bemutatott köztisztviselők esetében ez igenis szempont kell hogy legyen, nekem ez meggyőződésem.

Zárásként pedig azt szeretném mondani, még egyszer megköszönve az érdemi, tartalmas hozzászólásokat és a vitát, és tudomásul véve a tartózkodó szavazatokat, én azt gondolom, hogy ha mindannyian önök közül elismerik vagy egyetértenek velem abban, hogy ez súlyos erkölcsi dilemmát feszeget, akkor igenis meg lehetett volna adni a lehetőségét annak, hogy ezen súlyos erkölcsi dilemmákat feszegető, bonyolult jogi kérdéseket kinyitó kérdés kapcsán lefolytassunk egy olyan vitát, amely alkalmas arra, hogy nagyobb közfigyelmet generáljon, alkalmas arra, hogy egy plenáris vita keretében is minden parlamenti párt, minden képviselő meg tudja tenni az észrevételeit, és mindenkinek legyen lehetősége benyújtani azokat a módosítókat, amelyeket akár Pósnál elnök úr említett, akár L. Simon László alelnök úr említett - itt az MSZMP PB-, KB-tagok kapcsán én egyébként nyitott vagyok, a magam részéről nyitott lennék, hogy akár bővítsük ezt a kört -, tehát hogy mindenki meg tudja tenni ezeket a kiegészítő módosító javaslatait, de tudomásul veszem azt, hogy erre most nem lesz lehetőség.

Annyit tudok önöknek mondani, hogy én a magam részéről ezt a témát, azzal együtt is, hogy elismerem ennek a fajsúlyosságát, a problematikáját és a jogilag nehezen szabályozható voltát, továbbra is szeretném napirenden tartani. Köszönöm szépen, hogy itt lehettem, köszönöm szépen, hogy ezt elmondhattam, és kérem, hogy ennek kapcsán akkor szavazzanak úgy, ahogy lelkiismeretük diktálja. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. A szavazás előtt egyetlen megjegyzést tennék, nem a vita kedvéért, csak technikai ismeretként. Képviselő Úr! A módosító javaslatokkal azokat a felvetett problémákat, amelyek előjöttek, nem lehet kezelni, mert bizonyára ön is tudja, hogy a megnyitott paragrafusokhoz lehet módosítót beadni, márpedig mindazok a kérdések, amelyeket itt felvetettünk, számos egyéb és új helyen lévő dolgok, tehát technikailag ez egész egyszerűen nem megy. Vita pedig egy ilyen

apropónál nem történhet. Vagy vitanapot kezdeményeznek az ügy apropóján, vagy pedig olyan törvényjavaslatot nyújtanak be, amelyhez módosítókat lehet beadni.

Határozathozatal

Tisztelt Bizottság! A szavazás következik. Kérem, aki egyetért Bencsik János képviselő úr tárgysorozatba-vételi javaslatával, az kézfelemeléssel jelezze! *(Senki sem jelentkezik.)* Ilyet nem látok. Ki az, aki nem ért ezzel egyet? *(Senki sem jelentkezik.)* Tartózkodás? *(Szavazás.)* A bizottság egyhangúlag tartózkodott a kérdést illetően, tehát nem vettük tárgysorozatba. Köszönöm szépen.

Az ülés berekesztése

Tisztelt Bizottság! Ezzel napirendi pontjaink és az ülés végére értünk. Köszönöm szépen mindenkinek a részvételt. További szép napot kívánok!

(Az ülés befejezésének időpontja: 11 óra 08 perc)

Dr. Pószán László
a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezető: Szűcs Dóra